

KIRJANPITO 22C00100

**Luento 1: Kirjanpidon tehtävät, liike-
tapahtumat, kirjaaminen
tileille ja tilinpäätös**

- Laskentatoimi ja kirjanpito
- Kirjanpito:
  - Tehtävät ja sisältö
  - Liiketapahtumat
  - Tilit
  - Kirjaaminen
  - Tilinpäätös.

LASKENTATOIMEN OSAAMISTAVOITTEET

"Laskentatoimen erikoistumisopinnot suorittaneella on perusvalmius tuottaa, analysoida, tulkita ja välittää yrityksen talouteen liittyvää informaatiota sekä ulkopuolisten sidosryhmien että yrityksen johdon ja henkilöstön tarpeisiin. Hänellä on myös edellytykset osallistua yrityksen toimintaa ja taloutta koskevien informaatiojärjestelmien kehitystyöhön."

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

LASKENTATOIMEN OPINNOT

JOHDON

LASKENTATOIMI

(Management accounting)

- kustannus- ja kannattavuuslaskennan perusteet
- katetuottoanalyysi
- päätöksentekoa tukevat laskelmat
- taloudellisen suunnittelun perusteet
- suorituksen arvioinnin lähtökohdat

RAHOITTAJIEN

LASKENTATOIMI

(Financial accounting)

- kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadinnan perusteet
- tilinpäätösnormistojen lähtökohdat ja keskeisin sisältö
- tilintarkastuksen perusteet
- tilinpäätös- ja tunnuslukuanalyysin perusteet
- yritysverotuksen perusteet
- veroekonomiset peruskysymykset

LASKENTAINFORMAATION TUOTTAMINEN

- Laskentainformaatiota tuotettaessa on ratkaistava:
  - LAAJUUS: Mitkä tulot ja menot otetaan mukaan?
  - JAKSOTUS: Mille laskentajaksolle tulot ja menot kohdistetaan?
  - ARVOSTUS: Mikä raha-arvo tuloille ja menoille annetaan?

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

RATKAISUT KYSYMYKSIIN

- Johdon laskentatoimen ratkaisut määrää tarkoituksenmukaisuus (*”sisäinen laskentatoimi”*).
- Rahoittajien laskentatoimen ratkaisut määräytyvät lakien ja sääntöjen sekä ns. hyvän kirjanpitoavan perusteella (*”ulkoinen laskentatoimi”*).

MISTÄ LASKENTATOIMESSA ON KYSE?

- Ikäheimo & Malmi & Walden: ”Yrityksen laskentatoimi”:

” Laskentatoimea voidaan luonnehtia prosessiksi ja järjestelmäksi, jossa kerätään, mitataan, tallennetaan ja kommunikoidaan informaatiota toiminnan ja päätöksenteon tueksi. Sen ytimessä on kirjanpito, joka on taloudellisten tapahtumien tallennus- ja luokittelujärjestelmä.”

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

KIRJANPITO

- 1) Mitä kirjanpito on?
- 2) Mitä kirjanpitoon kirjataan?
- 3) Mihin kirjataan?
- 4) Miten kirjataan?
- 5) Millä perusteella kirjataan?
- 6) Missä järjestyksessä kirjataan?
- 7) Milloin kirjataan?
- 8) Mistä kirjataan?

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

MITÄ KIRJANPITO ON? (1)

- Kirjanpito on yrityksen taloudellisten tapahtumien (*liiketapahtumien*) systemaattinen muistiinmerkitsemisjärjestelmä:
  - Kirjanpito:
    - Menot, tulot, varat ja velat
  - Tilinpäätös:
    - Tase = taloudellinen asema
    - Tuloslaskelma = tuloksen muodostuminen.

KIRJANPIDON TEHTÄVÄT

1. Erilläänpitotehtävä:

Erottaa kirjanpitovelvollisen menot, tulot, varat ja velat muista talousyksiköistä rekisteröimällä liiketapahtumat juoksevassa kirjanpidossa.

2. Tuloksenlaskentatehtävä:

Tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää:

- Tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan *taseen*
- Tuloksen muodostumista kuvaavan *tuloslaskelman*.

3. Hyväksikäyttötehtävä:

Tuotetaan informaatiota sidosryhmien päätöksentekoa varten, mm.:

- Omistajat
- Velkojat
- Verottaja
- Työntekijät.

TALOUSPROSESSI

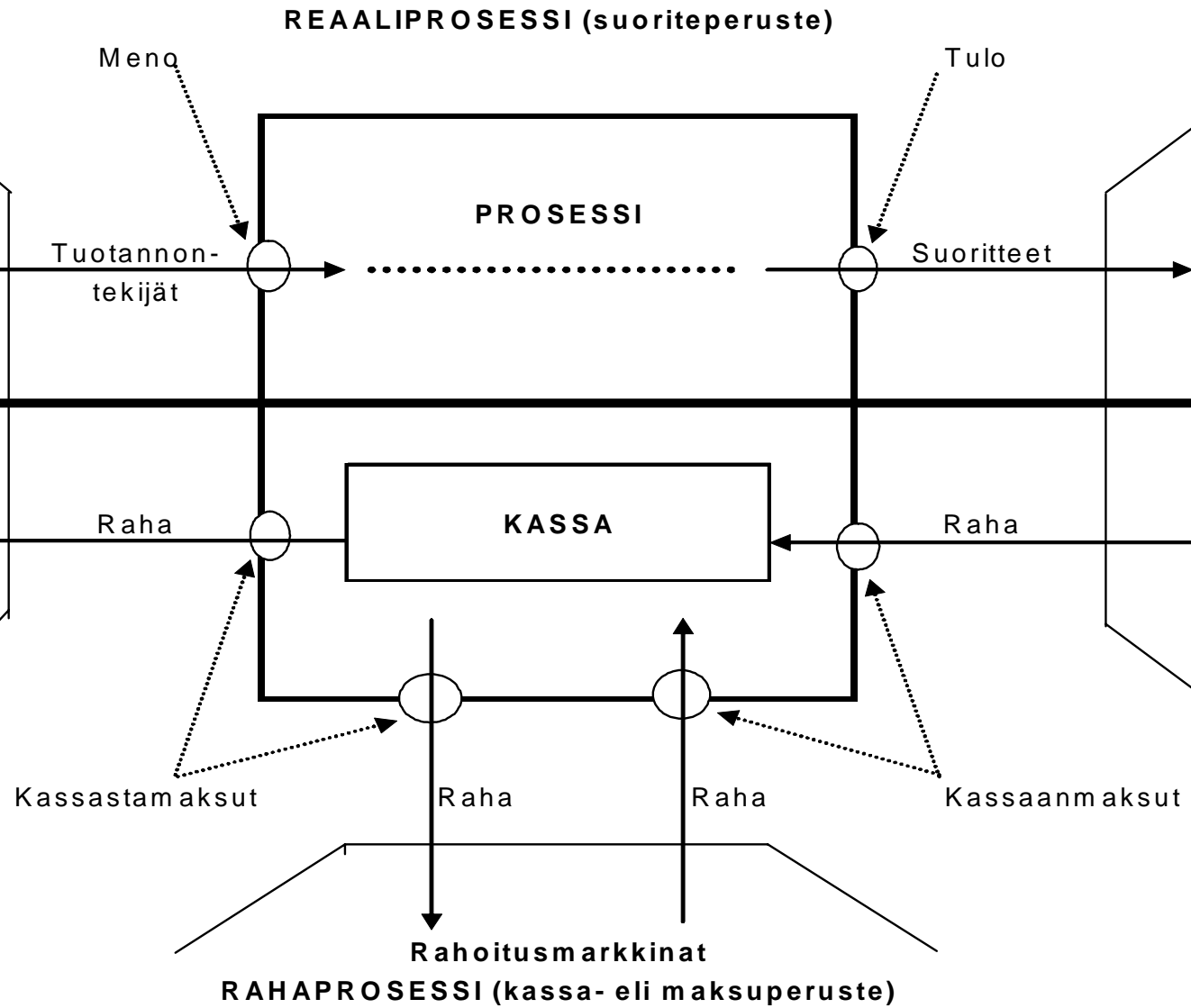
- Yrityksen kirjanpitoa havainnollistetaan usein talousprosessin kuvauksen avulla:

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Tuotannontekijät -
markkinat

Suoritemarkkinat

A! MITÄ KIRJANPITOON KIRJATAAN? (2)

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

- Kirjanpitoon kirjataan liiketapahtumat:
  - Menot
  - Tulot
  - Rahoitustapahtumat sekä
  - Niiden oikaisu- ja siirtoerät.

LIIKETAPAHTUMAT

- **Meno:**
  - Tuotannontekijän vastaanottamisesta (hankintahinta).
- **Tulo:**
  - Suoritteen myynnistä (myyntihinta).
- **Rahoitustapahtuma:**
  - Kasaan- ja kassastamaksut:
    - Suoritukset veloista ja saamisista
    - Pääomansijoitukset ja –palautukset
    - Voitonjakoon liittyvät erät.

OIKAISU- JA SIIRTOERÄT

- Oikaisuerät:
  - Kirjanpitoon merkityn erän muuttaminen tai korjaaminen
  - Menon- tai tulonoikaisu:
    - Saatu tai myönnetty alennus.
- Siirtoerät:
  - Menon tai tulon tarkoitus muuttuu:
    - Omistajan ottaessa myytäväksi hankittua tavaraa omaan käyttöönsä meno muuttuu pääoman palautukseksi tai voitonjaoksi
  - Meno tai tulo siirtyy toiselle talousyksikölle:
    - Tilitettäessä osto- ja myyntihintoihin sisältyvät arvonlisäverot veronsaajalle.

MIHIN KIRJATAAN? (3)

- Liiketapahtumat kirjataan kirjanpilotileille.
- Tili on kaksipuolinen asetelma, jonka avulla seurataan laskentakohteessa tapahtuvia erisuuntaisia muutoksia.
- Eräs tilin esittämistapa on tiliristikko:

TILIRISTIKKO

TILIN NIMI

Rahojen käyttö	Rahojen lähde	
Debet	Kredit	
Veloitus	Hyvitys	
Per	An	
Vastaavaa	Vastattavaa	<i>Tasetili</i>
Aktiivat	Passiivat	
Varat	Pääomat	
Kulut	Tuotot	<i>Tulostili</i>
Saldo		<i>Debet-saldo</i>
		<i>Tilin saldo = 0</i>
		<i>”Tili on tasan”</i>

MITEN KIRJATAAN? (4)

- Kirjanpitoon merkitään:
  - Rahojen käyttö tai lähde:
    - Menot sekä korot ja verot
    - Tulot

=> Yhdenkertainen kirjanpito
  - Lisäksi kaikki rahoitustapahtumat
  - => Kahdenkertainen kirjanpito.

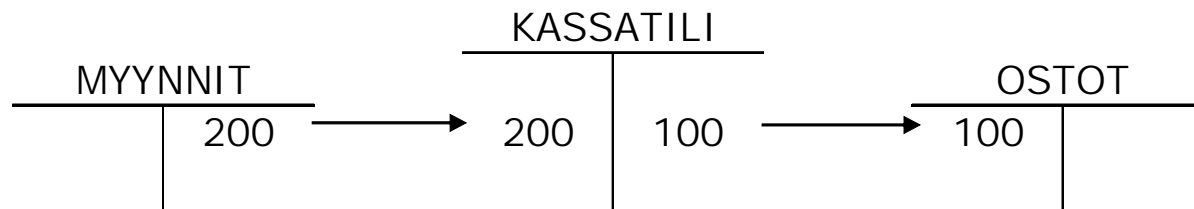
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

KAHDENKERTAINEN KIRJANPITO

- Kahdenkertaisen kirjanpidon kirjausaksioomat, eli perussäännöt:
  - Kassan lisäys merkitään kassatilin debet-puolelle
  - Kaikki kirjanpidon merkinnät (kirjaukset) tehdään vähintään kahdelle eri tilille siten, että debet- ja kreditkirjaukset ovat yhtä suuret.

VIENTILAUSEKKEET

- Esimerkki:
  - Myydään käteisellä hintaan 200.
Per Kassa An Myynnit 200
  - Ostetaan käteisellä hintaan 100.
Per Ostot An Kassa 100

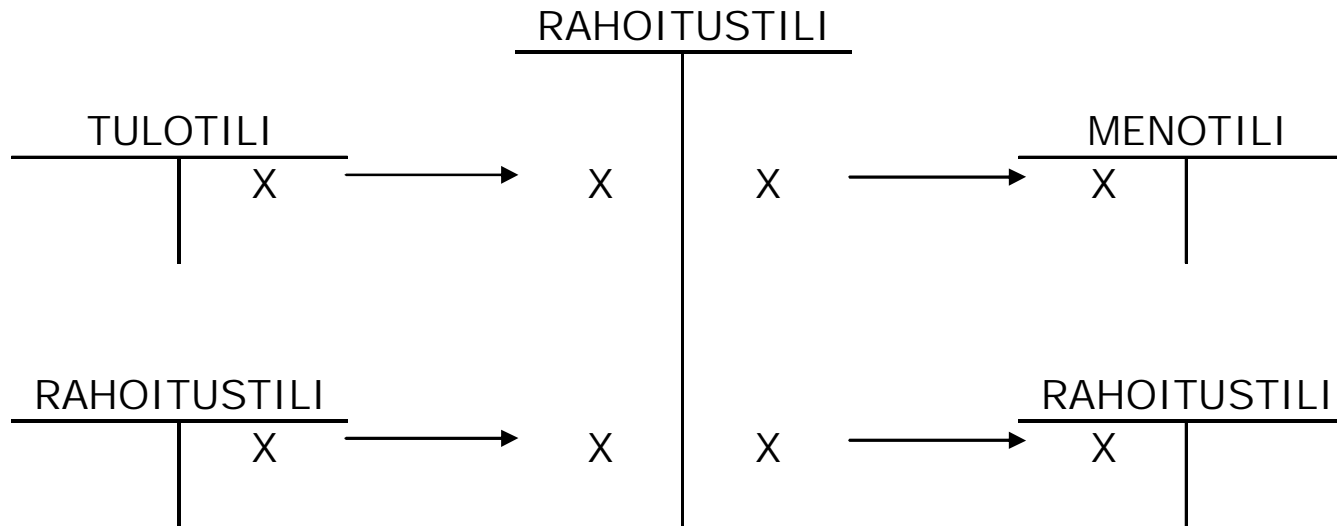
VIENTILAUSEKKEET

- Kirjaukset voidaan ilmaista vientilausekkein:
per Eräs tili an Toinen tili
  1. MENO: per Menotili an Rahoitustili
  2. TULO: per Rahoitustili an Tulotili
  3. RAHOITUSTAPAHTUMA:
per Rahoitustili an Rahoitustili

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

LIIKETAPAHTUMIEN KIRJAAMINEN

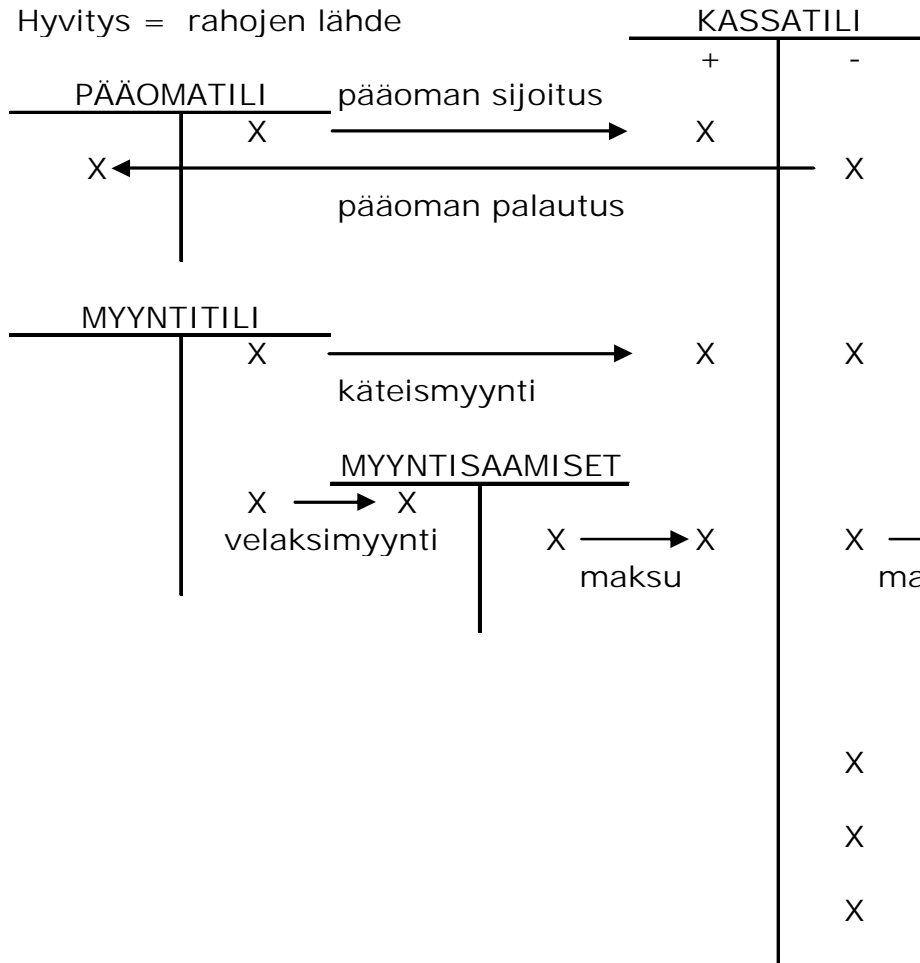

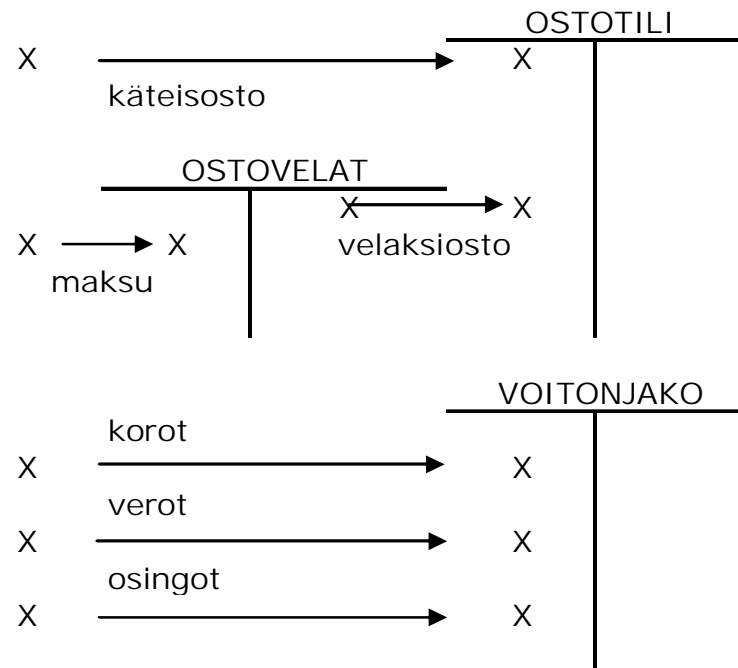
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

YHTEENVETO LIIKETAPAHTUMIEN KIRJAAMISESTA

Hyvitys = rahojen lähde

Veloitus = rahojen käyttö

TILINPÄÄTÖS

- Tilinpäätös laaditaan tilikaudelta.
- Tilinpäätöksessä esitetään:
  - Taloudellinen asema, eli tase
  - Tuloksen muodostuminen, eli tuloslaskelma.

TALOUDELLINEN ASEMA JA TULOS

- Mikä on taloudellinen asema (*tase*)?

$$\text{Varat} = \text{Vieras pääoma} + \text{Oma pääoma}$$

$$\text{Oma pääoma} = \text{Varat} - \text{Vieras pääoma}$$

- Mikä on tulos (*tuloslaskelma*)?

Tuotot

- Kulut

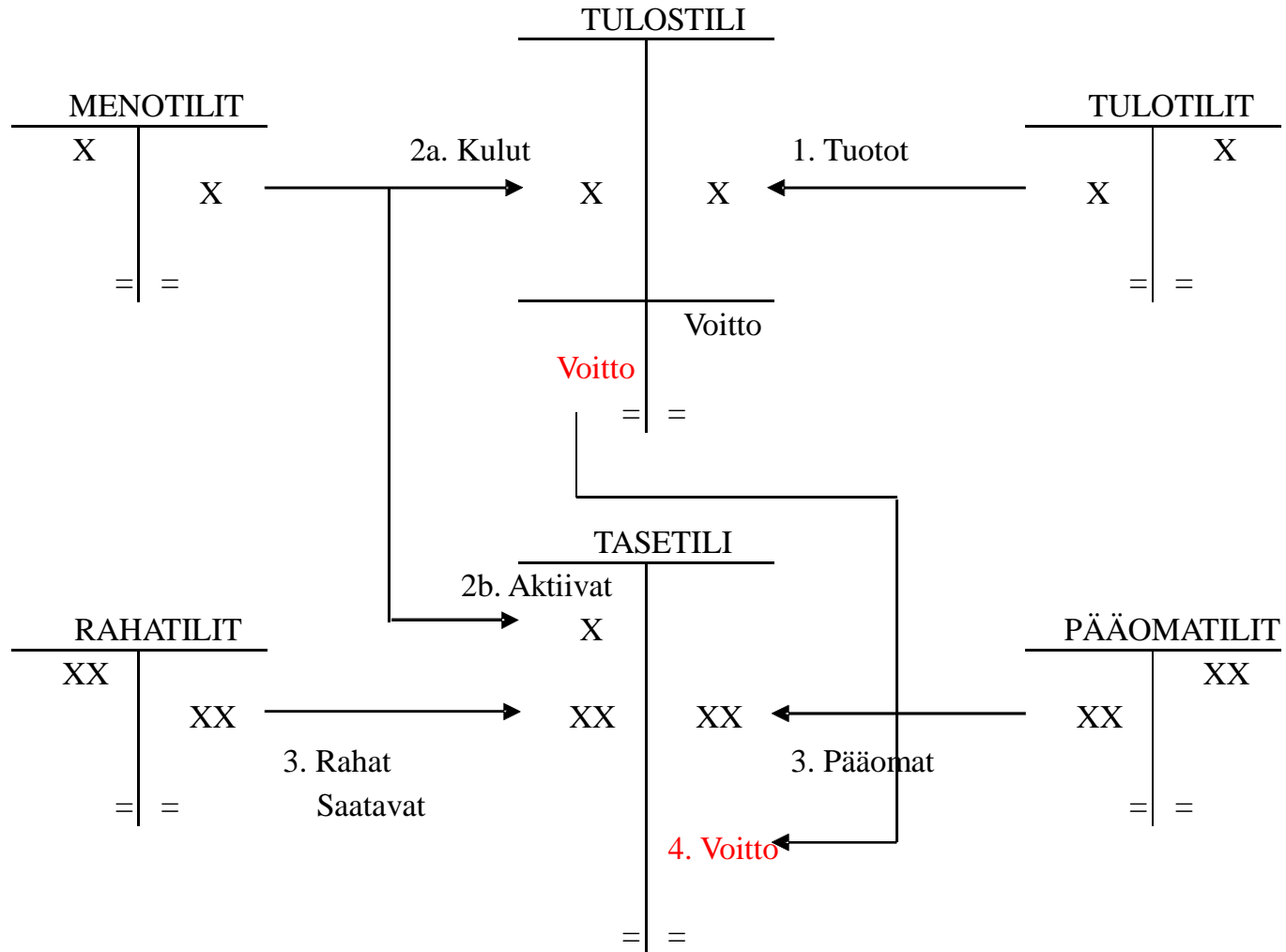
= Tulos

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN

- Tilikauden tilinpäätös laaditaan:
  1. Tilikauden tulot kirjataan tulostilille tuotoiksi.
  2. Menot jaetaan kahteen osaan:
    - a) tilikauden tuottoja vastaava osa kirjataan tulostilille kuluiksi,
    - b) menot, joista vielä odotetaan niitä vastaavia tuloja siirretään tasetilille aktivoiduiksi menoiksi.
  3. Rahoitustilit päätetään tasetilille.
  4. Tulostilin osoittama voitto/tappio kirjataan tasetilille.

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖS

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖS

- JAKSOTTAMINEN
  - = Tulojen ja menojen kohdistaminen tilikausille
- TUOTTO = Tulon tilikaudelle jaksotettu osa
- KULU = Menon tilikaudelle jaksotettu osa
- TULOS = Tuotot - kulut
- AKTIIVA = Meno, josta odotetaan tuloja myöhemminä tilikausina
- MENO TULON KOHDALLE
  - = Meno-tulo -teoria

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖS

TASE		TULOSLASKELMA	
Vastaavaa	Vastattavaa		
Aktivoidut menot	Oma pääoma Tilikauden voitto	Kulut	Tuotot
Rahat ja saamiset	Vieras pääoma		Tilikauden voitto

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖS

Rahan käyttö = **Rahan lähde**

Aktivoidut menot

+ Rahat ja saamiset

+ Kulut

= $O_{po} + V_{po} + \text{Tuotot}$

Varat

= $O_{po} + V_{po} + \text{Tuotot} - \text{Kulut}$

Varat

= $O_{po} + V_{po} + \text{Voitto/Tappio}$

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

TILIKAUDEN TILINPÄÄTÖS

- Tilikauden tulos on tietyltä laskentajaksolta, tilikaudelta, laskettu tulos, johon ovat vaikuttaneet tilinpäätöstä laadittaessa tehdyt arvostukset ja jaksotukset.
- Tarkasti yrityksen tulos on laskettavissa vain yrityksen koko eliniältä (*totaalikausi*), jolloin kaikki tulot ja menot ovat selvillä eikä niiden jaksottamista eri tilikausille tarvitse tehdä.

TILINAVAUS

- Seuraavan tilikauden alussa suoritetaan tilinavaus:
  - Tasetilille kootut erät palautetaan asianomaisille tileille:
    - Tasetili toimii siirtotilinä tilikausien välillä, sen kautta siirretään aktiivat, rahat ja pääomaerät seuraavan kauden kirjanpitoon
  - Tilinavauksessa muodollisena vastatilinä toimii avaava tasetili (päättävän taseen peilikuva)
  - Tasejatkuvuus tilinpäätösperiaatteena:
    - Tilinavaus perustuu edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen.

TILINAVAUS

- Tilinpäätöksen ja -avauksen vaikutus kirjanpitoon:
  - Tulotilit tyhjenevät
  - Menot pienenevät kulujen määrällä
  - Oma pääoma kasvaa voiton määrällä.

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

TÄRKEÄÄ!

- Kirjanpidon tehtävät
- Liiketapahtumat
- Kahdenkertainen kirjanpito
- Tilinpäätöksen laatiminen

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

TEHTÄVÄT 1-2

- Tehtävä 2:
  - *Liiketaapahtumat.*
  - Merkitse ovatko seuraavat liiketaapahtumat menoja, tuloja, rahoitustapahtumia tai näiden oikaisu- tai siirtoeriä.
- Tehtävä 3:
  - *Liiketaapahtumien kirjaaminen tiliristikoita käyttäen.*
  - Kirjaa tehtävän liiketaapahtumat annetuille tileille tiliristikkoja käyttäen ja laske lopuksi tilien saldot. Mitä tilit kertovat yrityksen toiminnasta?

TEHTÄVÄT 1-2

- Tehtävä 5:
  - *Suoriteperusteinen ja maksuperusteinen kirjaaminen.*
  - Kirjaa tehtävän liiketapahtumat suoriteperusteella annetuille tileille tili-ristikkoja käyttäen ja esitä, miten maksuperusteinen kirjaaminen poikkeaisi edellisestä.
- Tehtävä 6:
  - *Liiketapahtumien kirjaaminen.*
  - Kirjaa liiketapahtumat vientilausekkeina tilivientiluettelon muotoon päiväkirjaksi ja tili-ristikoilla pääkirjaksi.